PRE MID-TERM EXAM (2026-27)
SANSKRIT (119) SET- 2

Class : IX | Duration: 1 Hrs
Date : 24.07.2026 | Max. Marks: **25**
Admission No.: | Roll No.:

सामान्यनिर्देशाः
1. उत्तरलेखनात् पूर्व प्रश्नस्य क्रमाङ्कः अवश्यं लेखनीयः ।
2. प्रश्नस्य क्रमाङ्कः प्रश्नपत्रानुसारम् एव लेखनीयः ।
3. सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लेखनीयानि ।
4. प्रश्नानां निर्देशाः ध्यानेन अवश्यं पठनीयाः ।

खण्डः क (लेखन कौशलम्)

प्रश्न 01 अधोलिखितं संवादं मञ्जूषायां प्रदत्तपदानां सहायतया पूरयत -)1×5=5)

अध्यापकः – वत्साः! विद्यालये सांस्कृतिककार्यक्रमः भविष्यति। भवन्तः कां प्रस्तुतिं दातुम् (1) _______ ?
छात्राः – महोदय! (2) _______ नृत्यं प्रदर्शयितुम् इच्छामः।
अध्यापकः – साधु। परन्तु नृत्याभ्यासं कदा (3) _______ ?
छात्राः – महोदय! वयं विद्यालयोत्तरकाले अभ्यासं करिष्यामः।
अध्यापकः – उत्तमम्। किं वेशभूषायाः (4) _______ अस्ति ?
छात्राः – यदि (5) _______ प्राप्स्यामः तर्हि शोभनम् भविष्यति।
अध्यापकः – अस्तु, यथाशक्ति व्यवस्थां करिष्यामि।

मञ्जूषा – आवश्यकता, करिष्यन्ति, वयं, इच्छन्ति, वस्त्राणि

खण्डः ख (अनुप्रयुक्त व्याकरणम्)

प्रश्न 02 निम्नवाक्येषु रिक्तस्थानानि मञ्जूषाप्रदत्तैः उचितैः अव्ययपदैः पूरयत - (1×5=5)

(1) पयोदानां स्थितिः ------------- भवति।
(2) पयोधीनां स्थितिः ---------- भवति।
(3) कामधेनुः कामितं ------------------ दोग्धिः।
(4) ----------- अक्रियमाणस्य रसं कालः पिबति।
(5) किन्तु बालस्य ------------- रक्षकः नास्ति।

मंजूषा- अत्र, एव, नीच्चैः, क्षिप्रम्, उच्चैः

प्रश्न 03 रेखाङ्कितपदेषु प्रकृति) (प्रश्नत्रयम्) - प्रत्ययोः संयोज्य विभज्य वा उत्तरं चित्वा लिखत- (1×3=3)

(1) छात्राः ग्रन्थालयं <u>गम् + क्त्वा</u> अध्ययनं कुर्वन्ति।
(क) गत्वा (ख) गन्तुम् (ग) गतः (घ) गच्छन्
(2) बालकः क्रीडितुं <u>क्रीड् + तुमुन्</u> उद्यानं गच्छति।
(क) क्रीडत्वा (ख) क्रीडितुम् (ग) क्रीडनम् (घ) क्रीडितः
(3) सीता विद्यालयात् <u>आ + नी + ल्यप्</u> पुस्तकम् आनयति।
(क) आनीय (ख) आनयित्वा (ग) आनयितुम् (घ) आनितः
(4) कृषकः क्षेत्रे कार्यं <u>कृत्वा</u> विश्रामं करोति।
(क) कृ + क्त्वा (ख) कृ + तुमुन् (ग) कृ + ल्यप् (घ) कृ + क्तवतु

प्रश्न 04 अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदानां सन्धिं विच्छेदं वा कृत्वा लिखत) -1×5=5)

(1) यद्यपि (------ + ------) वर्षा भवति तथापि वयं गच्छामः।

(2) श्लोकानाम् अनु + अयः (--------) प्रथमं करणीयः।

(3) महा + उत्सवः (--------) विद्यालये भविष्यति।

(4) देवालयः (------ + ------) ग्रामस्य मध्ये अस्ति।

(5) अति + उत्तमम् (-------) कार्यम्।

खण्डः ग (पठितावबोधनम्)

प्रश्न 05 निम्नलिखितं गद्यांशं पठित्वा तदाधारितान् प्रश्नान् उत्तरत -

अत्रान्तरे ब्राह्मणोऽपि श्राद्धं गृहीत्वा गृहम् उपावृत्तः । ब्राह्मणं दृष्ट्वा नकुलः रक्तविलिप्तमुखपादः तस्य चरणयोः अलुठत् । विप्रः तथाविधं तं दृष्ट्वा बालकोऽनेन खादितः इति अवधार्य कोपात् नकुलं व्यापादितवान् । अनन्तरं यावत् उपसृत्य अपत्यं पश्यति तावद् बालकः सुस्थः सर्पश्च व्यापादितः तिष्ठति । ततः तम् उपकारकं नकुलं मृतं निरीक्ष्य आत्मानं मुषितं मन्यमानः ब्राह्मणः परं विषादम् अगच्छत् ।

I. एकपदेन उत्तरत- (½×2=1)

(i) ब्राह्मणः कं व्यापादितवान् ?

(ii) बालकः कथम् आसीत् ?

II. पूर्णवाक्येन उत्तरत – (1×2=2)

(i) नकुलः कृतज्ञतया कस्य चरणयोः अलुठत् ?

(ii) ब्राह्मणः किम् निरीक्ष्य विषादम् अगच्छत् ?

III. भाषिककार्यम् - (1×2=2)

(i) 'सुस्थः' इति पदस्य विशेष्यपदम् किम् ?

(क) सर्पः (ख) बालकः (ग) ब्राह्मणः (घ) नकुलः

(ii) 'हतः' इत्यर्थे गद्यांशे किम् पदम् अस्ति ?

(क) उपसृत्य (ख) निरीक्ष्य (ग) व्यापादितः (घ) गृहीत्वा

प्रश्न 06 निम्नलिखितश्लोकानाम् उचितैः पदैः अन्वयं पूरयन् सम्यक्तया रिक्तस्थानानि सम्पूरयत-(½×4=2)

गौरवं प्राप्यते दानात् न तु वित्तस्य सञ्चयात् ।
स्थितिरुच्चैः पयोदानां पयोधीनामधः स्थितिः ॥

अन्वयः - गौरवं दानात् (i) -------- न तु वित्तस्य (ii) --------। पयोदानाम् (iii) ------ उच्चैः (भवति) (iv) --------- च स्थितिः अधः (भवति)।

मञ्जूषा- सञ्चयात्, प्राप्यते, पयोधीनाम्, स्थितिः

अथवा

भवन्ति नम्रास्तरवः फलोद्गमैः, नवाम्बुभिर्भूरिविलम्बिनो घनाः ।
अनुद्धताः सत्पुरुषाः समृद्धिभिः, स्वभाव एवैष परोपकारिणाम् ॥

अन्वयः - फलोद्गमैः (i) -------- नम्राः भवन्ति । घनाः (ii) -------- भूरिविलम्बिनः (भवन्ति) । सत्पुरुषाः (iii) --------- अनुद्धताः (भवन्ति) । एष एव (iv) -------- स्वभावो (भवति)।

मञ्जूषा - नवाम्बुभिः, तरवः, परोपकारिणाम्, समृद्धिभिः

========================== इत्यलम् ==========================